

NORGES HØYESTERETT

Den 16. september 2011 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Webster og Noer i

HR-2011-01735-U, (sak nr. 2011/1354), sivil sak, anke over kjennelse:

Arild Bakke Kvam

(advokat Siri Fjeld-Nielsen)

mot

Bjørn Haugan

(advokat Hasse Benberg)

avsagt slik

K J E N N E L S E:

- (1) Saken gjelder særskilt anke over sakskostnadsavgjørelsen i en sak om pengekrav.
- (2) Arild Bakke Kvam tok i 2009 ut søksmål mot ektefellene Bjørn og Svanhild Røhjell Haugan. Han krevde tilbakebetalt/erstattet et beløp oppad begrenset til 249 387 kroner på bakgrunn av ulike lån og utlegg overfor ekteparet. Fra Bjørn Haugan krevde han i tillegg erstattet et beløp oppad begrenset til 339 421 kroner i forbindelse med utlegg han hadde hatt for selskapet HK Eiendomsinvest Ltd, som de to hadde drevet i fellesskap. Ekteparet påsto seg frifunnet.
- (3) Sør-Trøndelag tingrett avsa 10. september 2010 dom hvor Bjørn Haugan ble dømt til å betale Kvam 588 808 kroner med tillegg av forsinkelsesrenter fra 13. januar 2009. Han ble også dømt til å erstatte Kvams sakskostnader for forliksrådet og tingretten med i alt 157 377,50 kroner. Svanhild Røhjell Haugan ble frifunnet, men ble ikke tilkjent sakskostnader.
- (4) Bjørn Haugan anket den del av dommen som gjaldt kravene mot Arild Bakke Kvam inn for Frostating lagmannsrett, som 21. juni 2011 avsa dom med slik slutning:
 - ”1. **Bjørn Haugan betaler 320.000 – trehundreogtyvetusen – kroner til Arild Bakke Kvam med tillegg av renter etter lov om forsinkelsesrenter § 3, regnet fra 13. januar 2009, til betaling skjer.**
 2. **Partene bærer egne sakskostnader for tingretten og lagmannsretten.”**
- (5) *Arild Bakke Kvam* har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett for så vidt gjelder avgjørelsen av sakskostnadene. Anken gjelder lovanvendelsen, saksbehandlingen og

bevisvurderingen i forbindelse med sakskostnadsavgjørelsen. Han anfører i hovedtrekk:

- (6) Det sentrale spørsmålet både for tingretten og lagmannsretten var om han hadde et penge- og erstatningskrav mot Haugan. Hans påstand var oppad begrenset til 588 808 kroner, og både tingrettens og lagmannsrettens dom ligger innenfor denne påstanden. Utgangspunktet må derfor være at han har vunnet saken og har krav på sakskostnader etter tvisteloven § 20-2 første ledd. Hovedtyngden i saken har uansett dreid seg om det var grunnlag for hans penge- og erstatningskrav, ikke selve utmålingen. Lagmannsretten har ikke i tilstrekkelig grad vurdert om han har vunnet saken fullt ut eller i det vesentlige. Dermed har den bygget avgjørelsen på uriktig lovforståelse, og avgjørelsen lider dessuten av saksbehandlingsfeil.
- (7) Subsidiært anføres at han har fått medhold av betydning, jf. tvisteloven § 20-3. Selv om lagmannsretten har lagt dette til grunn, har den ikke foretatt en konkret vurdering av om tungtveiende grunner tilsier at han bør tilkjennes sakskostnader. Lagmannsretten skulle ha vurdert om resultatet ligger tett opp til medhold i det vesentlige, jf. tvisteloven § 20-2 andre ledd. Videre er en stor andel av de pådratte sakskostnadene knyttet til sakens kjerne som var å dokumentere at kravene faktisk eksisterer. Dette taler for at han tilkjennes sakskostnader etter § 20-3 andre punktum. Lagmannsrettens avgjørelse er dermed bygget på uriktig lovforståelse og saksbehandlingsfeil.
- (8) Arild Bakke Kvam har lagt ned slik påstand:
- ”1. **Arild Bakke Kvam tilkjennes sakskostnader for tingrett og lagmannsrett.**
 2. **Arild Bakke Kvam tilkjennes sakskostnader for Høyesterett med kr 18.000.”**
- (9) *Bjørn Haugan* har i hovedtrekk gjort gjeldende:
- (10) Vurderingen av om Kvam har vunnet saken, må gjøres ut fra det tilkjente beløpet, som er betydelig lavere enn hans påstand. Når en part ikke har vunnet saken, men bare fått medhold i det vesentlige, står retten relativt fritt ved vurderingen av sakskostnadene, forutsatt at saken har budt på så mye tvil at det er rimelig at hver av partene bærer sine egne sakskostnader. I dommen gir lagmannsretten uttrykk for usikkerhet med hensyn til resultatet. Dette begrunner at Kvam ikke er tilkjent sakskostnader. Kvams anførsel om at tvistetemaet i realiteten var om kravene eksisterte, vil ikke være relevant med mindre det opprinnelig ble anlagt et fastsettelsessøksmål. I denne saken er det tale om et fullbyrdelsessøksmål, og da er størrelsen på det tilkjente beløpet avgjørende.
- (11) *Bjørn Haugan* har lagt ned slik påstand:
- ”1. **Anken forkastes**
 2. **Bjørn Haugan tilkjennes sakskostnader for Høyesterett med kr 7 875,-.”**
- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (13) Ankeutvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens lovanvendelse og saksbehandling ved avgjørelsen av sakskostnadene og bevisvurderingen så langt den utelukkende gjelder sakskostnadsavgjørelsen, jf. tvisteloven § 20-9 tredje ledd. Utvalget kan dermed blant annet prøve om lagmannsretten har forstått og anvendt kriteriene i § 20-2 tredje ledd riktig, herunder om sakskostnadsavgjørelsen bygger på en tilstrekkelig bred vurdering. Den konkrete vurderingen av om det foreligger tilstrekkelig tungtveiende grunner for eventuelt

å frita motparten for omkostningsansvar etter § 20-2 tredje ledd – eventuelt pålegge motparten ansvar etter § 20-3 – kan utvalget derimot som hovedregel ikke prøve. Dette skjønnnet kan bare overprøves dersom det fremstår som vilkårlig, klart urimelig eller klart uforsvarlig.

- (14) Etter tvisteloven § 20-2 første ledd har den vinnende part som utgangspunkt krav på full dekning av sine sakskostnader fra motparten. Etter § 20-2 andre ledd er saken vunnet hvis parten har fått medhold ”fullt ut eller i det vesentlige”. Om kriteriet ”i det vesentlige” uttales det i Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 444 første spalte at ”[d]ette kriteriet er noe lempeligere enn kriteriet ’fuldstændig’ i tvistemålsloven § 172 første ledd”.
- (15) Om anvendelsen av § 20-2 for behandlingen i lagmannsretten uttales det i lagmannsrettens dom:

”Bjørn Haugan har oppnådd et bedre resultat for lagmannsretten enn for tingretten. Beløpet han er dømt til å betale er redusert fra 588.808 kroner til 320.000 kroner, det vil si med ca. 45 %. Kvam har dermed fått medhold av betydning uten å vinne saken. Etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 skal hver av partene derfor bære sine sakskostnader med mindre tungtveiende hensyn tilsier unntak, jf. tvisteloven § 20-3 første punktum. Lagmannsretten finner ikke at tungtveiende hensyn tilsier at Kvam tilkjennes erstatning for sakskostnader.”

- (16) Sakskostnadsavgjørelsen for lagmannsretten skal ta utgangspunkt i påstandene i anken og anketilsvaret, jf. Skoghøy i Lov og Rett 2011 side 111-141 på side 116. Dette innebærer at selv om sitatet fra forarbeidene viser at tvisteloven § 20-2 første og andre ledd har et noe videre anvendelsesområde enn tvistemålsloven § 172, er det likevel mye som kan tale for at § 20-2 ikke kommer til anvendelse for sakskostnadene ved lagmannsrettsbehandlingen.
- (17) En eventuell tilkjennelse av sakskostnader for lagmannsretten synes derfor å måtte vurderes etter tvisteloven § 20-3. Etter denne bestemmelsen kan en part som har fått ”medhold av betydning” tilkjennes sakskostnader dersom ”tungtveiende grunner” tilsier det. Ved denne vurderingen skal det etter andre punktum blant annet legges ”særlig vekt på hvor mye parten har fått medhold, og andelen av sakskostnadene som knytter seg til den delen av saken”.
- (18) Når det ikke tilkjennes sakskostnader etter tvisteloven § 20-3, er det som hovedregel tilstrekkelig, som sitatet fra lagmannsrettens dom viser, at det fremgår av dommen at retten har overveid om unntaksregelen skal anvendes. Fra dette utgangspunktet må det gjøres unntak for tilfeller hvor retten har gitt uttrykk for tvil, eller hvor saksforholdet for øvrig ligger slik an at det ville ha vært nærliggende å vurdere unntaksbestemmelsen, jf. Rt. 2002 side 942 om det tilsvarende spørsmålet i forhold til tvistemålsloven § 172 andre ledd. I slike tilfeller må det gis en noe mer utfyllende begrunnelse.
- (19) Det fremgår av lagmannsrettens dom at Haugan er sterkt å bebreide for situasjonen ved den del av kravet som hadde tilknytning til driften av selskapet HK Eiendomsinvest Ltd, og som utgjorde nærmere 60 prosent av det maksimumsbeløpet som det ble nedlagt påstand om og som var tilkjent i tingretten. Om dette uttaler lagmannsretten:

”Grunnlaget for erstatningskravet er at Haugan har tappet selskapet for penger ved at han har forbrukt midler på kontoen til egne formål med den følge at selskapet ikke har hatt økonomi til å tilbakebetale alle utleggene som Kvam har hatt.

Det er ubestridt at Haugan har blandet sammen sin egen økonomi med økonomien i selskapet. Det er intet som tyder på at Kvam var klar over at det fant sted en slik sammenblanding. Haugans vegring mot å gi Kvam innsyn i kontoen underbygger dette. Kvam hadde etter lagmannsrettens syn grunn til å regne med at Haugan som den reelle daglige lederen og økonomiansvarlige i

selskapet sørget for å holde selskapets midler atskilt fra sine egne.”

- (20) På bakgrunn av denne beskrivelsen av Haugans opptreden var det nærliggende å gi en nærmere begrunnelse for hvorfor det ikke forelå ”tungtveiende grunner” for å tilkjenne sakskostnader med hjemmel i § 20-3. I denne sammenheng er det også av betydning at tingretten hadde tilkjent Kvam det maksimumsbeløpet som han hadde nedlagt påstand om, og at man normalt ikke kan forvente at en part som har fått fullt medhold i tingretten, helt eller delvis skal oppgi sitt krav fordi motparten anker dommen.
- (21) For tilkjennelse av sakskostnader etter tvisteloven § 20-3 kreves det dessuten at parten har fått ”medhold av betydning”. Ved denne vurderingen skal det ikke bare legges vekt på hvor mye som er tilkjent, men også hvor tyngdepunktet i saken ligger. Utvalget viser til Rt. 2010 side 508 hvor det i avsnitt 18 uttales at et avvik fra maksimumsbeløpet ”kan lettere være forenlig med at saken i det vesentlige er vunnet hvis tvisten hovedsakelig gjaldt spørsmålet om det forelå grunnlag for erstatning eller oppreisning”.
- (22) Også for lagmannsretten bestred Haugan at han skyldte noe som helst. Lagmannsrettens dom etterlater et inntrykk av at en betydelig del av ankeforhandlingen medgikk til å motbevise dette og at en vesentlig andel av sakskostnadene dermed var knyttet til denne del av saken. Når dette sammenholdes med at Kvam ble tilkjent ca. 55 % av maksimumsbeløpet, og lagmannsretten selv uttaler at Kvam hadde fått ”medhold av betydning”, skulle lagmannsretten ha gitt en nærmere begrunnelse for at den ikke anvendte § 20-3. Ved den konkrete vurderingen er det uten betydning at saken ble anlagt som et fullbyrdsessøksmål og ikke som et fastsettelsessøksmål. Utvalget nøyer seg med å vise til at behovet for å oppnå tvangsgrunnlag tilsier at dette er den naturlige fremgangsmåten når en motpart ikke frivillig innfrir et krav.
- (23) Om sakskostnadene for tingretten uttaler lagmannsretten:
- ”Når det gjelder sakskostnadsavgjørelsen for tingretten skal lagmannsretten legge sitt resultat til grunn, jf. tvisteloven § 20-9 annet ledd. Det skal her tas utgangspunkt i at Kvam oppnådde et resultat i forhold til påstanden som ligger på et slikt nivå at det ikke kan sies at han i det vesentlige har vunnet saken, jf. tvisteloven § 20-2 annet ledd. Sakskostnadsavgjørelsen for tingretten må derfor treffes ut fra hovedregelen i § 20-2. Heller ikke ved denne avgjørelsen er det grunnlag for å gjøre unntak i medhold av tvisteloven § 20-3 første punktum.”**
- (24) Ankeutvalget går ikke inn på om det var uriktig ikke å anvende tvisteloven § 20-2, men nøyer seg med å fremheve at lagmannsretten i alle fall skulle ha gitt en nærmere begrunnelse for hvorfor den ikke anvendte § 20-3. Det vises til det som er uttalt foran om det tilsvarende spørsmålet for sakskostnadene ved behandlingen i lagmannsretten.
- (25) Lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 2, må etter dette oppheves.
- (26) Anken har ført fram, og ankeutvalget har kommet til at Kvam må tilkjennes sakskostnader for behandlingen i Høyesterett. Advokat Fjeld-Nielsen har oppgitt at hun vil avkreve sin part 18 000 kroner i salær i anledning av behandlingen i Høyesterett. Ankeutvalget har kommet til at nødvendige kostnader utgjør 10 000 kroner inkludert merverdiavgift, jf. tvisteloven § 20-5. I tillegg kommer rettsgebyr med 5 160 kroner. Etter dette tilkjennes det sakskostnader med 15 160 kroner.
- (27) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

1. Lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 2, oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Bjørn Haugan til Arild Bakke Kvam 15 160 - femtentusenett hundreogseksti - kroner innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Bergljot Webster
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Riktig utskrift: